

Voorwoord

In dit aan het architectenrecht gewijde deel vindt een behandeling plaats van de bouwsomlimiet, de voortijdige beëindiging van de aan een architect verleende opdracht en het auteursrecht van de architect. Met deze onderwerpen is de in Deel 8 begonnen behandeling van het architectenrecht afgesloten.¹

Ook voor dit deel heb ik een beroep kunnen doen op de medewerking van mevr. mr. A.A.M. Evers, juridisch medewerkster bij de BNA.

In volgende delen zal de behandeling van het *aannemingsrecht*, waaraan de Delen 1 tot en met 7 reeds zijn gewijd, worden voortgezet.

Wassenaar, november 1988
M.A. van Wijngaarden

Voorwoord bij de tweede druk van de Delen 7 tot en met 10 Bouwrecht (nieuwe opzet)

Het recht dat de verhouding beheerst tussen een adviseur en een opdrachtgever is onderwerp van de Delen 7 tot en met 10 van deze Serie. Voor deze verhouding is de DNR 2011 (2005) in het leven geroepen die, zo is mijn indruk althans, in al dan niet gewijzigde vorm in het overgrote deel van de gevallen van adviesopdrachten van toepassing is.

Het gaat in deze delen met name om wat de rechtspraak ons leert voor de *dagelijkse praktijk* en daarnaast, ik zou menen in de tweede plaats, voor de praktijk die minder dagelijks is, namelijk wanneer iets niet goed gaat. Aan de hand van de bijeengebrachte rechtspraak krijgt de gebruiker van deze delen een goed beeld van wat van de partijen bij een adviesovereenkomst wordt verwacht. Zo krijgt de lezer gevoel bij de eis dat met regelgeving rekening moet worden gehouden, wat een toerekenbare tekortkoming is, wanneer en hoe een ingebrekestelling uitgebracht moet worden, wat wel en niet een ongeoorloofde verveelvuldiging van een ontwerp is etc. Rechtspraak laat de adviseur en de opdrachtgever zien wat gewenst gedrag is en wat niet gewenst gedrag is.

1. De lezer zij erop geattendeerd dat door de nieuwe opzet van de delen gewijd aan het adviseursrecht, de onderwerpverdeling niet meer helemaal gelijk is aan de oorspronkelijke opzet. Dit voorwoord van Van Wijngaarden komt uit Deel 11 oude opzet. De inhoud van dat deel is thans opgenomen voor wat betreft de bouwsomlimiet in Deel 8 en 9, de opzegging in Deel 9 en het auteursrecht in Deel 10.

Bij het maken van de keuze van de opgenomen rechtspraak heb ik me bij deze delen dan ook met name laten leiden door wat de adviseur en de opdrachtgever van een adviesopdracht aan deze delen concreet kunnen hebben. De Serie is in het algemeen vooral in gebruik bij bouwrechtprofessionals, maar juist om een idee te hebben wat met de DNR 2011 (2005) bedoeld wordt, en waarvoor adviseurs ‘tekenen’ is het mijn stellige overtuiging dat deze delen ook met enige regelmaat opengeslagen zouden moeten worden door de adviseurs en de opdrachtgever.

Ik hoop dan ook van harte dat de delen die in dit najaar verschijnen hun weg niet alleen naar de burelen van de juristen zullen vinden, maar ook naar de adviesbureaus en dat de talloze voorbeelden helpen nog beter te presteren.

Mijn dank gaat weer uit naar Annemieke van Garling die zeer nauwgezet alles heeft nagelezen en gecorrigeerd.

Het rechtspraakonderzoek is afgesloten september 2024.

Den Haag, september 2024
M.A.B. Chao-Duivis

Aanwijzingen bij het gebruik van deze serie

De opgenomen uitspraken zijn vrijwel allemaal gepubliceerd op de websites van de Raad van Arbitrage voor de Bouw (www.raadvanarbitrage.info/portal/results.aspx) en van de rechtspraak van de overheidsrechter (www.rechtspraak.nl).

De uitspraken die in dit boek zijn verwerkt, bestaan zo veel mogelijk uit letterlijke citaten; voor oudere uitspraken is dat niet altijd het geval en gaat het om samenvattingen. Schrijver dezes heeft zich de vrijheid veroorloofd een enkele keer, wanneer er bijvoorbeeld sprake is van een hinderlijke typefout of een woord dat dubbel gebruikt wordt, de citaten te verbeteren.

Een enkele keer is een deel van een uitspraak meer dan één keer opgenomen, omdat het paste bij meer dan één onderwerp en het mogelijk als een gemis beschouwd zou kunnen worden indien de uitspraak slechts op één plaats zou zijn opgenomen.

Hoofdstuk 1

Inleiding op en regeling van het schadevergoedingsrecht inzake de overeenkomst met de adviseur volgens de DNR 2011 (2005) en de RVOI 2001

- 1.1 Inleiding
- 1.2 De regeling in de DNR 2011 (2005)
- 1.3 De regeling in de SR 1997
- 1.4 De regeling in de RVOI 2001

1.1 *Inleiding*

De schadevergoeding waartoe de adviseur gehouden is in geval van een toerekenbare tekortkoming ex art. 13 DNR 2011 is onderwerp van art. 14 en 15 DNR 2011. Die regeling betreft alle vormen van tekortkomingen. Alleen met betrekking tot het overschrijden van de vertegenwoordigingsbevoegdheid is daar in het vierde lid nog een nadere bepaling aan toegevoegd betreffende het eventuele gebaat zijn van de opdrachtgever bij de overschrijding. Anders dan in de oudere regelingen het geval was, kent de DNR geen bijzondere regeling voor schadevergoeding in geval van de tekortkoming inhoudende de overschrijding van een bouwsomlimiet.

Los van de schadevergoeding staat de regeling van de mogelijkheid van opzegging van de opdracht op grond van een tekortkoming die toe te rekenen is aan de adviseur. Die opzegging kan consequenties hebben voor de omvang van het honorarium waarop de adviseur recht heeft. Zie daarvoor art. 37 DNR 2011 (opzegging door de opdrachtgever op een grond gelegen bij de adviseur). Dit komt aan de orde in paragraaf 5.4.4.

In art. 14 lid 3 DNR 2011 is bepaald dat de opdrachtgever verplicht is de adviseur in de gelegenheid te stellen om binnen een redelijke termijn voor diens rekening tekortkomingen waarvoor de adviseur aansprakelijk is te herstellen of de schade te beperken dan wel op te heffen. Deze kwestie komt aan de orde in paragraaf 2.3. Het is niet altijd duidelijk op welke grond de opdrachtgever vordert dat de adviseur overgaat tot herstel. Naast het bepaalde in art. 14 lid 3 DNR 2011 gebeurt dat ook in het kader van de ingebrekestelling, zie art. 13 lid 1 DNR 2011 in verband met de van toepassing zijnde wettelijke verzuimregeling (zie daarvoor Deel 8, par. 1.2.1).

Ook speelt in dit verband art. 6:101 BW een rol op grond waarvan de opdrachtgever verplicht is de schade te beperken.

In art. 14 en 15 DNR 2011 is de aansprakelijkheid van de adviseur op verschillende manieren beperkt. Artikel 14 voorziet ook in de mogelijkheid dat het beroep op deze exoneratie niet gehonoreerd wordt indien er sprake is van omstandigheden die maken dat een dergelijk beroep naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is.

1.2 De regeling in de DNR 2011 (2005)

Art. 1 DNR 2011 (Begripsbepalingen):

Verstaan wordt onder:

toerekenbare tekortkoming: een tekortkoming die te wijten is aan schuld, of krachtens wet, rechtshandeling of volgens in het verkeer geldende opvattingen voor rekening van de schuldenaar komt. Onder in het verkeer geldende opvattingen wordt verstaan: een tekortkoming die een goed en zorgvuldig handelend adviseur of opdrachtgever onder de betreffende omstandigheden en met inachtneming van normale oplettendheid – en waar het de adviseur betreft: met de voor de opdracht vereiste vakkennis en middelen uitgerust – had kunnen en behoren te vermijden.

In de DNR 2005 luidde de definitie als volgt:

Verstaan wordt onder:

toerekenbare tekortkoming een tekortkoming die een goed en zorgvuldig handelend adviseur of opdrachtgever onder de betreffende omstandigheden en met inachtneming van normale oplettendheid – en waar het de adviseur betreft: met de voor de opdracht vereiste vakkennis en middelen uitgerust – heeft kunnen en behoren te vermijden.

Art. 13 DNR 2011 (Aansprakelijkheid van de adviseur voor toerekenbare tekortkomingen):

1. De adviseur is jegens de opdrachtgever aansprakelijk voor zijn toerekenbare tekortkoming. Voor zover nakoming niet reeds blijvend onmogelijk is, vindt dit lid slechts toepassing met inachtneming van de wettelijke regeling van verzuim van de schuldenaar.
2. Maakt de adviseur bij de vervulling van de opdracht gebruik van een andere persoon, dan is de adviseur op gelijke wijze aansprakelijk als voor zijn eigen tekortkomingen met inachtneming van het bepaalde in artikel 14 lid 5.

In de DNR 2005 luidde art. 13 (Aansprakelijkheid van de adviseur voor toerekenbare tekortkomingen):

1. De adviseur is jegens de opdrachtgever aansprakelijk:
 - a. indien er sprake is van een toerekenbare tekortkoming en
 - b. de opdrachtgever de adviseur schriftelijk in gebreke heeft gesteld en daarbij de adviseur heeft gesommeerd om de gevolgen van de tekortkoming binnen een redelijke termijn te herstellen en bovendien
 - c. de adviseur aan deze sommatie niet of niet tijdig heeft voldaan.
2. Maakt de adviseur bij de vervulling van de opdracht gebruik van een andere persoon, dan is de adviseur op gelijke wijze aansprakelijk als voor zijn eigen tekortkomingen, tenzij de andere persoon door de opdrachtgever is voorgeschreven.

Art. 14 DNR 2011 (Schadevergoeding):

1. In geval van een toerekenbare tekortkoming is de adviseur uitsluitend aansprakelijk voor vergoeding van de directe schade.
2. Tot de directe schade behoren in geen geval: bedrijfsschade, productieverlies, omzet- en/of winstderving, waardevermindering van producten evenmin als de kosten die met de uitvoering van het object gemoeid zouden zijn als de opdracht van de aanvang af goed zou zijn uitgevoerd.
3. De opdrachtgever is verplicht, tenzij zulks in verband met de omstandigheden niet van hem kan worden gevergd, in goed overleg de adviseur de gelegenheid te geven binnen een redelijke termijn voor diens rekening tekortkomingen, waarvoor de adviseur aansprakelijk is, te herstellen of de uit die tekortkomingen voortvloeiende schade te beperken of op te heffen onverminderd de aansprakelijkheid van de adviseur voor schade ten gevolge van de tekortkomingen.
4. Bij de vaststelling van de schadevergoeding in geval van een overschrijding van de vertegenwoordigingsbevoegdheid wordt, naast met de overige van belang zijnde feiten en omstandigheden, rekening gehouden met de mate waarin de opdrachtgever door de gevolgen van de bevoegdheidsoverschrijding is gebaat.
5. Indien door of namens de opdrachtgever het inschakelen van een bepaalde persoon is of wordt voorgeschreven, is de adviseur voor wat het werk van die persoon betreft jegens de opdrachtgever tot niet meer gehouden dan tot datgene, waartoe de adviseur die persoon kan houden krachtens de voorwaarden van de tussen de adviseur en de voorgeschreven persoon geldende afspraken, zoals deze door de opdrachtgever zijn aanvaard of goedgekeurd.
Indien de voorgeschreven persoon tekortschiet en de adviseur het redelijkerwijs nodige heeft gedaan om nakoming en/of schadevergoeding te verkrijgen, zal de opdrachtgever de voor de adviseur ontstane extra kosten aan hem vergoeden, voor zover deze hem niet zijn vergoed door de voorgeschreven persoon. Daartegenover zal de adviseur, op eerste verzoek van de opdrachtgever, aan deze zijn vordering op de voorgeschreven persoon cederen tot aan het door de opdrachtgever aan hem vergoede bedrag.
6. Een op grond van de voorgaande regels bepaalde schadevergoeding is niet van toepassing voor zover deze schadevergoeding in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is.
7. Onverminderd het in de vorige leden bepaalde is de adviseur bij opdrachten die betrekking hebben op de totstandkoming van een object alleen aansprakelijk voor schaden die niet zouden worden gedekt door een gebruikelijke CAR-verzekering of een vergelijkbare verzekering.

En zie voor de omvang van de schadevergoeding:

Art. 15 DNR 2011 (Omvang van de schadevergoeding):

1. De door de adviseur te vergoeden schade is naar keuze van partijen per opdracht beperkt tot een bedrag gelijk aan de advieskosten met een maximum van € 1 000 000 of tot een bedrag gelijk aan driemaal de advieskosten met een maximum van € 2 500 000.
2. Indien partijen geen keus bepalen betreffende de omvang van de door de adviseur te vergoeden schade, is deze per opdracht beperkt tot een bedrag gelijk aan de advieskosten met een maximum van € 1 000 000.
3. In aanvulling op de voorgaande twee leden geldt dat ingeval de opdrachtgever een consument is, de in die twee leden genoemde beperkingen niet lager kunnen zijn dan € 75 000.

Art. 14 DNR 2005 (Schadevergoeding) voor zover verschillend van de DNR 2011-tekst:

1. Is de adviseur krachtens het bepaalde in artikel 13 aansprakelijk dan is hij gehouden tot vergoeding van de door opdrachtgever dientengevolge geleden, directe schade.
(...)

3. De adviseur is bevoegd om in goed overleg met de opdrachtgever voor eigen rekening tekortkomingen, waarvoor hij aansprakelijk is, te herstellen of de uit die tekortkomingen voortvloeiende schade te beperken of op te heffen.
4. De adviseur is tegenover de opdrachtgever aansprakelijk voor de directe schade door deze geleden als gevolg van een bevoegdheidsoverschrijding van de adviseur onverminderd het bepaalde in artikel 7 lid 1.
Bij de vaststelling van de schadevergoeding in gevolge het in de vorige volzin bepaalde wordt, naast de overige van belang zijnde feiten en omstandigheden, rekening gehouden met de mate, waarin de opdrachtgever door de gevolgen van de bevoegdheidsoverschrijding is gebaat.
5. Indien een voorgeschreven persoon als bedoeld in artikel 13 lid 2 niet, niet tijdig of niet deugdelijk presteert en de adviseur het redelijkerwijs nodige heeft gedaan om nakoming en/of schadevergoeding te verkrijgen, zal de opdrachtgever de voor de adviseur ontstane extra onkosten aan hem vergoeden, voor zo ver deze hem niet zijn vergoed door deze persoon. Daar tegen over zal de adviseur, op eerste verzoek van de opdrachtgever, aan deze zijn vordering op deze persoon cederen tot aan het door de opdrachtgever aan hem vergoede bedrag.
6. Onverminderd het in de voorgaande leden bedoelde schadevergoeding in de gegeven omstandigheden, waaronder de technische aspecten, de relatieve omvang van de opdracht binnen een project, de aard en de ernst van de tekortkoming en de draagkracht van partijen, tot voor een of beide partijen kennelijk onaanvaardbare gevolgen zou leiden, kan het scheidsgerecht dan wel de rechter een andere schadevergoeding vast stellen.
7. Voor vergoeding van andere schade dan in dit artikel genoemd, is de adviseur slechts aansprakelijk indien en voor zo ver de tekortkoming te wijten is aan opzet of grove onzorgvuldigheid van de adviseur.
8. Onverminderd het in de vorige leden bepaalde is de adviseur bij opdrachten die betrekking hebben op de uitvoering van een object alleen aansprakelijk voor schaden die niet worden gedekt door een gebruikelijke CAR-verzekering of daarmee gelijk te stellen andere verzekering(en).
9. Indien en voor zo ver de opdrachtgever enig aan de opdracht verbonden risico heeft verzekerd, is hij gehouden eventuele schade onder die verzekering te vorderen en de adviseur te vrijwaren voor verhaalsaanpakken van de verzekeraar.

Art. 15 DNR 2005 (Omvang van de schadevergoeding):

1. De door de adviseur te vergoeden schade is per opdracht beperkt tot een bedrag gelijk aan de advieskosten met een maximum van € 1 000 000.
2. In afwijking van het bepaalde in lid 1 van dit artikel bedraagt bij opdrachten, waarbij de opdrachtgever consument is en de advieskosten per opdracht lager zijn dan € 75 000, de te vergoeden schade maximaal € 75 000.

Art. 17 DNR 2011 (2005) (Overige bepalingen verband houdend met schadevergoeding):

1. Het recht van de opdrachtgever op schadevergoeding vermindert niet diens verplichtingen te betalen conform de opdracht.
2. In geval dat een in dienst bij de adviseur zijnde persoon is gedetacheerd bij de opdrachtgever is de adviseur met inachtneming van het overig in dit hoofdstuk bepaalde slechts verantwoordelijk voor het beschikbaar zijn van deze persoon met de overeengekomen kwaliteit voor de overeengekomen periode.
3. Behoudens het bepaalde in het vorige lid is de adviseur niet aansprakelijk voor vergoeding van schade van de opdrachtgever of derden (mede)veroorzaakt door de ter beschikking gestelde persoon/personen.

4. De opdrachtgever is aansprakelijk voor en vrijwaart de adviseur ter zake van vorderingen tot vergoeding van schade van derden veroorzaakt door de aan de opdrachtgever ter beschikking gestelde persoon/personen.
5. Voor vergoeding van andere schade dan in dit hoofdstuk genoemd, is de adviseur slechts aansprakelijk indien en voor zo ver de tekortkoming te wijten is aan opzet of grove onzorgvuldigheid van de adviseur.

Het bepaalde in lid 5 is overgenomen uit art. 14 lid 7 DNR 2005.

In de DNR 2005 was het bepaalde in art. 17 lid 5 opgenomen in art. 14 lid 7 (hiervoor weergegeven).

Art. 18 DNR 2011 (2005) (Opdrachtgever is consument):

Indien de opdrachtgever consument is, is het bepaalde in dit hoofdstuk van overeenkomstige toepassing, tenzij het bepaalde als onredelijk bezwarend kan worden aangemerkt.

Aantekeningen bij de regeling van de aansprakelijkheid van de adviseur in de DNR 2011 (2005)

1. De meest opvallende wijziging van de DNR 2011 ten opzichte van de DNR 2005 (alsmede ten opzichte van de oudere regelingen) is gelegen in art. 15, waar twee regimes betreffende de omvang van de aansprakelijkheid zijn ingevoerd. In vergelijking tot de SR 1997 valt op dat de regeling van de aansprakelijkheid geconcentreerd is in één hoofdstuk, behoudens de definitie van wat een toerekenbare tekortkoming is, te vinden in art. 1, begripsbepalingen.
2. Anders dan in de SR 1997 maar overeenkomstig de regeling in de RVOI 2001 is aan het ontstaan van de aansprakelijkheid een drietal eisen gesteld, zie daarvoor art. 13 lid 1 DNR 2011 (2005).
3. Wat betreft de schadevergoeding valt op dat de regeling ten opzichte van de SR 1997 een vereenvoudiging is. De overschrijding van de bouwkosten is niet langer afzonderlijk geregeld, terwijl de regeling in zijn geheel aanzienlijk bekort is.
4. Nieuw ten opzichte van de oudere voorwaarden is het bepaalde in art. 14 lid 5 DNR 2011 (2005) betreffende de schade veroorzaakt door een voorgeschreven persoon, welke bepaling overeenstemming vertoont met het bepaalde in par. 6 lid 27 UAV 1989. De tekst van 2011 is een verbetering ten opzichte van de formulering in de DNR 2005. De waarschuwingsplicht van de adviseur, zie art. 11 lid 10, strekt zich ook over deze persoon uit.
5. De omvang van de aansprakelijkheid: deze regeling kenmerkt zich ook door vereenvoudiging nu het onderscheid tussen volledige en andere opdrachten niet is teruggekomen.
6. In art. 27 lid 3 DNR 2011 (2005), wordt expliciet bepaald dat het recht op opzegging van de opdracht het bepaalde in hoofdstuk 6 onverlet laat.
7. Nieuw ten opzichte van de SR 1997, maar niet ten opzichte van de RVOI 2001, is het bepaalde in art. 17 lid 1 DNR 2011 (2005), inhoudende dat het recht op schadevergoeding vermindert, maar de verplichting van opdrachtgevers tot betaling conform de opdracht niet.
8. Hoewel de definitie in art. 1 DNR 2011 (2005) van toerekenbare tekortkoming mede betrekking heeft op de mogelijkheid dat de opdrachtgever tekortkomt en art. 12 DNR 2011 (2005) een opsomming bevat van algemene verplichtingen van de opdrachtgever, bevat de DNR geen regeling van diens aansprakelijkheid. Hoofdstuk 6 ziet alleen op de aansprakelijkheid van de adviseur. Voor zover de opdrachtgever aansprakelijk is uit hoofde van de DNR 2011 (2005) wordt zijn aansprakelijkheid bepaald aan de hand van bepalingen van het BW.

1.3 *De regeling in de SR 1997*

SR 1997, art. 9, 13, 16-21:²

Art. 9 SR 1997 (Esthetische waarde van het ontwerp):

Bij de beoordeling van de juistheid van de vervulling van de opdracht blijft de esthetische waarde van het ontwerp buiten beschouwing, hetgeen onverlet laat dat het ontwerp dient te voldoen aan redelijke eisen.

Art. 13 SR 1997 (Aansprakelijkheid van de architect voor fouten):

1. De architect is tegenover de opdrachtgever aansprakelijk voor de schade door deze geleden als rechtstreeks gevolg van een verwijtbare fout door de architect begaan.
2. Voor verwijtbare fouten van het in zijn dienst staande personeel is de architect op gelijke wijze aansprakelijk als voor zijn eigen fouten.
3. Voor fouten van door de architect aangestelde opzichter(s) als bedoeld in artikel 51 lid 1, is de architect op gelijke wijze aansprakelijk als voor zijn eigen fouten. Voor verwijtbare fouten van de in artikel 51 lid 3 bedoelde, niet door de architect aangestelde personen die belast zijn met het toezicht, is de architect tegenover de opdrachtgever niet aansprakelijk.
4. Voor de lezing van dit artikel wordt onder een verwijtbare fout verstaan: een fout, die een goed en zorgvuldig architect onder de desbetreffende omstandigheden, met inachtneming van normale oplettendheid en bij een normale wijze van vakuitoefening, behoort te vermijden.

Art. 16 SR 1997 (Aansprakelijkheid van de architect voor derden):

1. Worden op verlangen van de opdrachtgever bepaalde onderdelen van de opdracht door derden vervuld, dan is de architect voor deze onderdelen niet verantwoordelijk.
2. De architect is niet aansprakelijk voor de schade door deze geleden als gevolg van handelen of nalaten van aannemers, andere uitvoerende partijen of leveranciers in strijd met het tussen hen en de opdrachtgever gesloten uitvoeringscontract, de verdere voorwaarden of de orders en aanwijzingen van de directie, behoudens de aansprakelijkheid van de architect voor het voeren van de directie tijdens de uitvoering.

Art. 17 SR 1997 (Bevoegdheid tot het beperken van de schade):

De architect is bevoegd om in goed overleg met de opdrachtgever voor eigen rekening fouten, waarvoor hij aansprakelijk is, te herstellen of de uit die fouten voortvloeiende schade te beperken of op te heffen.

Art. 18 SR 1997 (Omvang van de schadevergoeding):

1. Bij volledige opdrachten voor een bouwproject is de door de architect te vergoeden schade per opdracht steeds beperkt tot een bedrag van één honderd en vijftig duizend gulden, of, indien het honorarium van de architect hoger is dan één honderd en vijftig duizend gulden, tot een bedrag gelijk aan het honorarium van de architect met een maximum van één miljoen vijfhonderd duizend gulden.

2. Voor art. 14 SR 1997 (SR 1988 (1995) art. 56) (bevoegdheidsoverschrijding) zie nr. 521 (oude opzet), en voor art. 15 SR 1997 (SR 1988 (1995) art. 57) (overschrijding bouwkosten) zie Deel 11, hoofdstuk 27, nr. 578 (oude opzet).

2. Bij andere opdrachten dan een volledige opdracht voor een bouwproject is de door de architect te vergoeden schade per opdracht steeds beperkt tot een bedrag gelijk aan het honorarium van de architect met een maximum van één miljoen vijfhonderd duizend gulden.
3. Indien onverkorte toepassing van de bepalingen omtrent de aansprakelijkheid van de architect, gelet op alle van belang zijnde omstandigheden, tot onredelijke gevolgen zou leiden, kan de door de architect verschuldigde schadevergoeding worden gematigd.
4. Voor lezing van dit artikel wordt onder een volledige opdracht voor een bouwproject verstaan: de opdracht, waarbij aan de architect de standaardwerkzaamheden voor alle in hoofdstuk 12 voor het desbetreffende bouwproject genoemde fasen, alsmede het houden van toezicht als bedoeld in de leden 1 of 2 van art. 51 zijn opgedragen.
5. Voor de lezing van dit artikel wordt onder het honorarium van de architect verstaan: het bedrag aan honorarium – waartoe noch de vergoeding van kosten, noch de vergoeding van opzichterskosten wordt gerekend –, dat de opdrachtgever bij een juiste vervulling van de opdracht aan de architect verschuldigd zou zijn geweest.

Art. 19 SR 1997 (Aansprakelijkheidsduur):

1. Elke aansprakelijkheid van de architect vervalt door het verloop van vijf jaar vanaf de dag waarop de opdracht door voltooiing of opzegging is geëindigd. Elke rechtsvordering, welke na verloop van vijf jaar na het eindigen van de opdracht aanhangig wordt gemaakt, is niet-ontvankelijk.
2. Voor de toepassing van het bepaalde in lid 1 wordt als de dag waarop de opdracht is geëindigd, aangemerkt de dag waarop de architect de in de opdracht genoemde werkzaamheden heeft voltooid, dan wel de dag waarop de opdracht volgens het bepaalde in art. 31 is – of wordt geacht te zijn – opgezegd.
3. Tenzij uit het bepaalde in lid 2 een eerdere dag volgt, wordt voor de toepassing van het bepaalde in lid 1 in elk geval als de dag waarop de opdracht is geëindigd, aangemerkt de dag waarop de architect de einddeclaratie terzake van de opdracht heeft verzonden, of, indien de opdracht betrekking heeft op een bouwproject, de dag waarop het bouwproject is – of wordt geacht te zijn – opgeleverd.

Art. 20 SR 1997 (Vrijwaring bij verzekering):

Indien de opdrachtgever enig aan de opdracht verbonden risico heeft verzekerd of anderszins aan derden heeft overgedragen, is hij gehouden de architect van aansprakelijkheid terzake van dit risico te vrijwaren, bij gebreke waarvan deze aansprakelijkheid van de architect vervalt.

Art. 21 SR 1997 (Aansprakelijkheid van de architect voor het overige):

Voor andere dan de in de art. 13 en 14 bedoelde schaden, die de opdrachtgever terzake van de opdracht mocht lijden, is de architect niet aansprakelijk.

Art. 14 SR 1997 (Aansprakelijkheid van de architect voor bevoegdheidsoverschrijding):

1. De architect is tegenover de opdrachtgever aansprakelijk voor de schade door deze geleden als rechtstreeks gevolg van een bevoegdheidsoverschrijding van de architect, onverminderd het bepaalde in artikel 50.
2. Voor bevoegdheidsoverschrijdingen door het in zijn dienst staande personeel is de architect op gelijke wijze aansprakelijk als voor zijn eigen bevoegdheidsoverschrijdingen.

3. Voor bevoegdheidsoverschrijdingen van door de architect aangestelde opzichter(s) als bedoeld in artikel 51 lid 1, is de architect op gelijke wijze aansprakelijk als voor zijn eigen bevoegdheidsoverschrijdingen.
Voor bevoegdheidsoverschrijdingen van de in artikel 51 lid 3 bedoelde, niet door de architect aangestelde personen die belast zijn met het toezicht, is de architect niet aansprakelijk.
4. Bij de vaststelling van de schadevergoeding ingevolge het bepaalde in de leden 1 tot en met 3 wordt, naast de overige van belang zijnde omstandigheden, rekening gehouden met de mate, waarin de opdrachtgever door de gevolgen van de bevoegdheidsoverschrijding is gebaat.

Zie voor de DNR 2011 (2005) het hiervoor in paragraaf 1.2 opgenomen art. 14 lid 4.

Art. 15 SR 1997 (Aansprakelijkheid van de architect voor overschrijding van de bouwkosten):

1. Blijkt het ontwerp van de architect niet te kunnen worden uitgevoerd voor ten naaste bij de tussen partijen schriftelijk overeengekomen bouwkosten en kan dit de architect worden verweten, dan is de architect slechts gehouden zijn ontwerp te herzien zonder berekening van extra advieskosten.
2. Bij de beoordeling of het ontwerp van de architect voor ten naaste bij de overeengekomen bouwkosten kan worden uitgevoerd, worden, naast de overige van belang zijnde omstandigheden, betrokken de prijsontwikkelingen op de bouwmarkt, alsmede de tijd die is verstreken tussen het moment waarop de bouwkosten tussen partijen zijn overeengekomen en het moment waarop de werkelijk te maken bouwkosten zijn vastgesteld.

In de DNR is dit onderwerp niet langer als een bijzonder geval van aansprakelijkheid geregeld en valt het onder het bepaalde in art. 14 lid 1.

1.4 *De regeling in de RVOI 2001*

Zie RVOI 2001 art. 16 jo. art. 5 lid 9.

Art. 16 RVOI 2001 (Aansprakelijkheid van het adviesbureau):

1. Een tekortkoming van het adviesbureau jegens de opdrachtgever is toerekenbaar indien het adviesbureau
 - a. bij de uitvoering van de opdracht tekortschiet op een wijze, die een goed, met de voor de opdracht vereiste vakkennis en middelen uitgerust en zorgvuldig handelend adviesbureau had kunnen en moeten vermijden, en
 - b. nadat het door de opdrachtgever schriftelijk in gebreke is gesteld en daarbij gesommeerd om de gevolgen van de tekortkoming binnen een redelijke termijn te herstellen en
 - c. aan deze sommatie niet of niet tijdig volledig gevolg heeft gegeven.
2. In geval van een toerekenbare tekortkoming is het adviesbureau slechts aansprakelijk voor vergoeding van schade bestaande uit:
 - a. de noodzakelijke kosten van de aanpassing van het ontwerp, de studie of de rapportage indien en voor zo ver deze kosten voor rekening van de opdrachtgever zijn gekomen;
 - b. de kosten van het herstel van gebreken en van de door die gebreken rechtstreeks veroorzaakte schade;

- c. de in redelijkheid gemaakte en door de opdrachtgever vergoede kosten van andere bij het project of de realisatie van het object betrokken contractanten van de opdrachtgever, indien en voor zo ver deze kosten een rechtstreeks gevolg zijn van de toerekenbare tekortkoming van het adviesbureau.
3. In de in lid 2 bedoelde kosten zijn nimmer begrepen kosten die in de bouwsom zouden zijn begrepen als de opdracht van de aanvang af goed zou zijn uitgevoerd. Tot de rechtstreekse schade behoren in geen geval: bedrijfsschade, omzeterderving, waardevermindering van producten en vergelijkbare schaden.
4. Voor vergoeding van andere schade dan onder 2 a, b of c genoemd, is het adviesbureau slechts aansprakelijk, indien en voor zo ver de tekortkoming te wijten is aan grove onzorgvuldigheid van het adviesbureau.
5. a. De, in totaal op grond van het in lid 1 en 2 onder b en c bepaalde door het adviesbureau te vergoeden schade is beperkt tot het bedrag van de opdrachtsom, echter met een maximum van 1 miljoen euro.
b. In afwijking van het bepaalde in de vorige alinea is het adviesbureau, voor opdrachten welke gerekend kunnen worden tot de vakgebieden bouw- en waterbouwkunde, constructies en technische installaties, zoals genoemd in artikel 9, lid 1 A tot en met C, waarvan de opdrachtsom minder dan euro 90 000 beloopt en die alle fasen, genoemd in artikel 26 onder 1.2 t/m 1.7 omvatten, gehouden de geleden schade te vergoeden tot een maximum van 90 000 euro.
6. Indien de opdrachtgever consument is, is het bepaalde in lid 2 t/m 5 van overeenkomstige toepassing, tenzij deze beperkingen als onredelijk bezwarend kunnen worden aangemerkt.
7. Het recht van de opdrachtgever op schadevergoeding vermindert niet diens verplichtingen te betalen conform de opdracht.
8. Indien toekenning van de in de voorgaande leden bedoelde schadevergoeding in de gegeven omstandigheden, waaronder de bijzondere technische aspecten, de relatieve omvang van de opdracht binnen een project, de aard en ernst van de tekortkoming en de draagkracht van partijen, tot voor het adviesbureau kennelijk onaanvaardbare gevolgen zou leiden, kan het scheidsgerecht, als bedoeld in artikel 18, die schadevergoeding matigen. Leidt toekenning van de in de voorgaande leden bedoelde schadevergoeding in een bijzonder geval tot kennelijk onaanvaardbare gevolgen voor de opdrachtgever, dan kan het scheidsgerecht binnen de wettelijke grenzen een hogere schadevergoeding vaststellen, mits de tekortkoming van het adviesbureau aan diens eigen opzet of grove onzorgvuldigheid te wijten is en de opdrachtgever deze schade niet geheel of gedeeltelijk elders kan verhalen of had kunnen verhalen.
9. Onverminderd het in de voorgaande leden bepaalde, is het adviesbureau bij opdrachten die betrekking hebben op de totstandkoming van een object, alleen aansprakelijk voor schaden die niet worden gedekt onder een gebruikelijke CAR-verzekering of daarmee gelijk te stellen andere verzekering(en). Deze bepaling geldt alleen indien het adviesbureau zijn verplichting als bedoeld in artikel 5 lid 9 is nagekomen. Indien en voor zo ver de opdrachtgever enig aan de opdracht verbonden risico heeft verzekerd of anderszins aan derden heeft overgedragen, is het adviesbureau niet aansprakelijk.
10. Indien bij een opdracht betrekking hebbende op de totstandkoming van een object niet alle fasen – genoemd in artikel 26 – aan het adviesbureau zijn opgedragen, is het adviesbureau niet aansprakelijk voor fouten of tekortkomingen in de niet aan het adviesbureau opgedragen fasen en de daaraan ontleende gegevens. Hetzelfde geldt voor overige door of namens de opdrachtgever aangeleverde gegevens. Het adviesbureau is evenmin aansprakelijk voor fouten of tekortkomingen, die ontstaan bij de verwerking, aanvulling of wijziging van door het adviesbureau verstrekte gegevens door de opdrachtgever of in diens opdracht door derden.
11. De bevoegdheid van de opdrachtgever zich op een tekortkoming van het adviesbureau te beroepen, vervalt indien de opdrachtgever niet binnen bekwame tijd nadat hij de tekortkoming heeft ontdekt of redelijkerwijze had moeten ontdekken, schriftelijk en met redenen omkleed bij het adviesbureau ter zake heeft geprotesteerd. Bedoelde bevoegdheid vervalt in elk geval indien zodanig protest niet uiterlijk binnen vijf jaar, te rekenen vanaf de beëindiging van de opdracht, op de hiervoor vermelde wijze is

gedaan. Ieder vorderingsrecht terzake vervalt, indien niet uiterlijk binnen twee jaar na dit protest de rechtsvordering aanhangig is gemaakt.

12. Onverminderd het bepaalde in de voorafgaande leden, is het adviesbureau jegens de opdrachtgever alleen aansprakelijk voor schending van rechtsvoorschriften, inbreuk op rechten dan wel op rechtens beschermde belangen van derden, indien deze voorschriften, rechten of belangen algemeen bekend zijn bij op het desbetreffende vakgebied werkzame adviesbureaus of wanneer de opdrachtgever het adviesbureau uitdrukkelijk op het bestaan van zodanige voorschriften of rechten heeft gewezen, dan wel het adviesbureau terzake een onderzoek heeft opgedragen. Schadevergoedingen die voortvloeien uit de in dit lid omschreven aansprakelijkheid zijn begrepen in het totaal te vergoeden bedrag zoals omschreven in lid 5 van dit artikel.
Wordt het adviesbureau zelf ter zake van een schending of inbreuk, als hier bedoeld, door derden aangesproken, dan is de opdrachtgever op overeenkomstige wijze gehouden het adviesbureau te vrijwaren en schadeloos te stellen.
13. In geval van detachering is het adviesbureau met inachtneming van het overige in dit artikel bepaalde slechts verantwoordelijk voor het beschikbaar zijn van de gedetacheerde perso(o)n(en) met de overeengekomen kwaliteit voor de overeengekomen periode.
Behoudens het bepaalde in de vorige alinea is het adviesbureau niet aansprakelijk voor vergoeding van schade van de opdrachtgever of derden (mede)veroorzaakt door de gedetacheerde.
De opdrachtgever is aansprakelijk voor en vrijwaart het adviesbureau terzake van vorderingen tot vergoeding van schade van derden veroorzaakt door de gedetacheerde.

Art. 5 lid 9 RVOI 2001, waarnaar in art. 16 lid 9 wordt verwezen:

Het adviesbureau dient bij een opdracht, die betrekking heeft op de totstandkoming van een object, de opdrachtgever, ten tijde van de formulering van de opdracht, te attenderen op de CAR-verzekering of vergelijkbare verzekering, die, gelet op de aard en de omvang van het object als een gebruikelijke verzekering kan worden aangemerkt.